

Агуулга

1. Тухайн оны уулын ажлын гүйцэтгэлийн товч танилцуулга
  - 1.1 Ерөнхий мэдээлэл
  - 1.2 Уурхайн хүчин чадал
  - 1.3 Тухайн оны уулийн ажил гүйцэтгэлийн мэдээ
  - 1.4 Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний биелэлтийн зорилго
2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
3. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт
4. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
6. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт
7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө
8. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт
9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт
10. Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын шаардлагаар биелүүлсэн арга хэмжээ
11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт
12. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт

Дүгнэлт

1.Тухайн оны уулын ажлын гүйцэтгэлийн товч танилцуулга

1.1. Ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр “Галтын амны дээд хэсгийн алтны шороон ордыг ашиглах төсөл”

Төслийн зорилго, ач холбогдол

Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх замаар төсөл хэрэгжүүлэх 5 жилийн хугацаанд 683,59 мян.м3 элс угаан баяжуулж, 1082,7 кг алт борлуулах ба тодорхой тооны хүмүүсийг ажлын байраар ханган, өөрийн компанийн болон улс, орон нутгийн эдийн засгийн чадавхийг дээшлүүлэх, Ашигт малтмалын тухай хуулийн 35.5-д заасны дагуу ашигт малтмалын нөөцийг бүрэн ашиглахад чиглэгдэнэ.

Төсөл хэрэгжүүлэгч

“Ай Би Би Ай” ХХК, Захирал: Ч.Оюунгэрэл

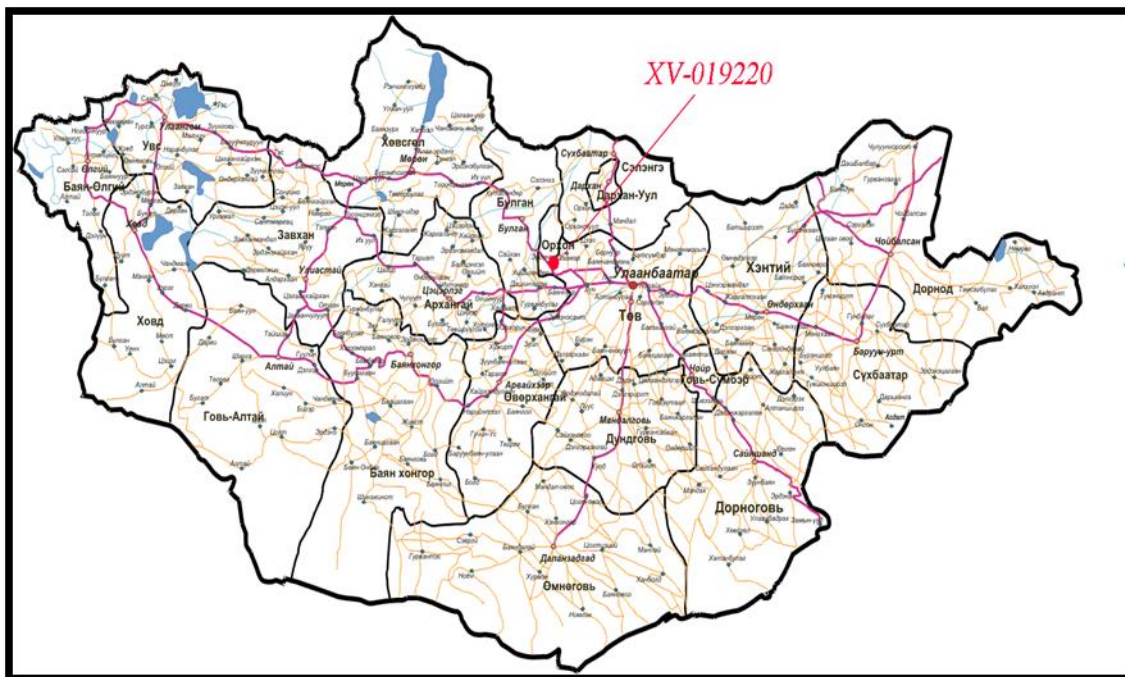
Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011453143

Регистрийн дугаар: 5809797

Утас: 99113446

Төслийн байршил

Галтын амны MV-020602 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбай нь Монгол Улсын засаг захиргааны нэгжийн хувьд тэрээр Төв аймгийн Заамар сумын нутагт оршино. Тус орд нь Улаанбаатар хотоос 195 км, Заамар сумаас 35 км-т оршино.

Зураг №1 Ордын байршил

Тусгай зөвшөөрөл нь байр зүйн хувьд М-48-137 хавтгайд нийт 3506,94 га талбайг
хамрах ба газар зүйн солбилцлыг хүснэгт № 1-д үзүүлэв.

Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн солбицол

Булангийн цэгийн дугаар	Координат		
MV-020602 3506,94 га	1	104° 22' 59,42''	48° 10' 49,82''
	2	104° 23' 27,69''	48° 10' 28,59''
	3	104° 25' 40,4''	48° 10' 38,49''
	4	104° 25' 34,32''	48° 08' 5,31''
	5	104° 18' 47,94''	48° 08' 2,81''
	6	104° 18' 47,94''	48° 08' 14,35''
	7	104° 18' 42,36''	48° 08' 14,35''
	8	104° 18' 42,36''	48° 08' 17,79''
	9	104° 18' 33,01''	48° 08' 17,79''
	10	104° 18' 33,01''	48° 08' 20,26''
	11	104° 18' 25,15''	48° 08' 20,26''
	12	104° 18' 25,15''	48° 08' 48,82''
	13	104° 18' 18,69''	48° 08' 48,82''
	14	104° 18' 18,69''	48° 09' 03,15''
	15	104° 18' 14,07''	48° 09' 03,15''
	16	104° 18' 14,07''	48° 09' 20,5''
	17	104° 18' 19,91''	48° 09' 20,5''
	18	104° 18' 19,91''	48° 09' 21,76''
	19	104° 18' 22,95''	48° 09' 21,76''
	20	104° 18' 22,95''	48° 09' 23,63''
	21	104° 18' 25,33''	48° 09' 23,63''
	22	104° 18' 25,33''	48° 09' 25,88''
	23	104° 18' 27,74''	48° 09' 25,88''
	24	104° 18' 27,74''	48° 09' 49,82''
	25	104° 18' 34,91''	48° 09' 49,82''
	26	104° 18' 34,91''	48° 09' 21,82''
	27	104° 20' 00,92''	48° 09' 21,82''
	28	104° 20' 00,92''	48° 09' 49,82''
	29	104° 20' 40,91''	48° 09' 49,82''
	30	104° 20' 40,91''	48° 10' 49,82''

1.2. Уурхайн хүчин чадал

Галтын амны дээд хэсгийн алтны шороон ордын уурхайн хувьд 2023 онд дунджаар 55 м гүнтэй 21,7 га талбай олборлолтод өртсөн бөгөөд:

1. Нийт уулын цул	7583,5 мян.м ³
2. Шимт хөрс	65,1 мян.м ³
3. Хучаас хөрсний хэмжээ	7397,5 мян.м ³
4. Элсний хэмжээ	120.85 мян.м ³
5. Алтны нөөц / химийн цэврээр /	217,67 кг байв.

Уурхайн ашиглалтын систем

Уг орд нь ашиглалтын гүн ойролцоо, уул-геологийн нөхцөл харьцангуй энгийн тул тээвэртэй ашиглалтын системээр ил аргаар ашигладаг. Иймд бульдозероор эхэлж шимт хөрсийг ил уурхайн хил хүрээний гадна талд түрж шимт хөрсний овоолго үүсгэсний дараа түүний доорхи хөрс болон элсэн давхаргыг экскаватор-автосамосвалын хослолоор зөөж тээвэрлэдэг.

Үндсэн хөрсийг эхний ээлжинд гадаад овоолгод байрлуулж, ашиглалтын хоосон орон зай үүссэн шууд дотоод овоолго хийх замаар ажиллав. Энэ нь хөрс болон шимт хөрсний давхаргуудыг холихгүйгээр анх байсан төлөвт нь эргүүлэн оруулж нөхөн сэргээлт хийх боломжийг бүрдүүлдэг.

Алт агуулсан элсийг угаах төхөөрөмж байрласан талбайд зөөвөрлөн овоолго үүсгэн, үүссэн овоолгоосоо утгуурт ачигчаар угаах төхөөрөмжийг тэжээн ажиллалаа.

Уурхайн ажилласан горим

Галтын амны алтны шороон ордын уурхай нь улирлын чанартай ажиллаж 3-р сарын 15-наас эхлэн ажилласан.

➤ Усан хангамжын эх үүсвэр, усны хэрэглээ

Унд ахуй:

Уурхайд байнгын 165 хүн ажилласан тул хоногт $150\text{л}/\text{хоног}/\text{хүн} * 165 \text{ хүн} = 24,75\text{м}^3$, жилд $275 \text{ хон} * 24,75\text{м}^3 = 6806,25 \text{ м}^3$ ус хэрэглэсэн.

Унд, ахуйн усны хэрэглээ

Ашиглалтын жил	Ажилчдын тоо	Хоногт, м ³	Сард, м ³	Жилд, м ³
----------------	--------------	------------------------	----------------------	----------------------

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

2023	165	24,75	742,5	6806,25
------	-----	-------	-------	---------

Унд ахуйн хэрэгцээнд 2023 онд 6806,25 м³ буюу 0.03 л/сек ус хэрэглэсэн.

Баяжуулалт: Галтын амны алтны шороон ордын баяжуулалтанд зарцуулагдах усыг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны А/301 дугаар тушаалын 2-р хавсралтын дагуу 1 м³ элс угаан баяжуулахад 4.0 м³ ус орохоор тооцоолов. 2023 онд 120,85 мян.м³ элс угаан баяжуулсан.

Хоногт баяжуулах элсний хэмжээ	м ³	914.3
Хоногт шаардагдах усны хэмжээ	м ³	914,3*4=3657.14
Элс угаан баяжуулахад шаардагдах хугацаа	хоног	120850/914,3=132
Эргэлтийн усан санд тогтмол байх усны хэмжээ	м ³	3657,14*5=18285.7
Ууршилт шүүрэлтээр алдагдах усны хэмжээ	м ³	3657,14*132*0,2=96680
Технологид ашиглах нийт усны хэмжээ	м ³	114965.7

Алтны шороон ордын баяжуулах үйлдвэрийн эргэлтээр ашиглах усны хэмжээг 80% гэж тооцоолдог байна. Иймд тус төслийн ТЭЗҮ-д тооцоолсны дагуу эргэлтээр ашиглах усны хэмжээг 80% гэж тооцлоо.

Мөн түүнчлэн зайлшгүй байх усны нөөцийг 18285,7 м³ байхаар тооцвол нийт 114965,7м³ ус хэрэглэсэн тооцоо гарч байна.

Тоос дарах: Дотоод тээвэрлэлт, хөдөлгөөнөөс үүсэх тоосжилт дарахад шаардлагатай усны хэрэглээг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны А/301 дугаар тушаалын 13-р хавсралтын дагуу 1 м² талбайн тоосжилт дарахад 2 л ус зарцуулахаар тооцоолов. Жилд 10км урт, 4,5м-ийн өргөнтэй зам талбай усласан ба хоногт 1 удаа, 1 жилд 45 хоногийн хугацаанд усалгаа хийв. $45\text{хоног} * 10000\text{м} * 4,5\text{м} * 2\text{л} = 4050\text{м}^3$ ус хэрэглэсэн.

Биологийн нөхөн сэргээлтийн ус хэрэглээ:

Нөхөн сэргээлтэнд зарцуулагдах усыг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны А/301 дугаар тушаалын 11-р хавсралтын дагуу олон наст ургамлаар нөхөн сэргээсэн талбайг 4 л/м² нормоор услахаар тооцсон боловч тайлант 2023 онд бороо хур ихтэй байсан тул биологийн нөхөн сэргээлтэд бага хэмжээний ус ашигласан.

Урьд жилд тарьсан 300ширхэг мод тус бүрийг 45 л усаар 5 удаа, 2023 онд тарьсан 1800 ширхэг модыг намар тарьсан тул мод тус бүрийг 45л усаар 1 удаа цэнэг

усалгаа хийж биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн 1,0 га талбайд 20м³ ус ашигласан. 2023 оны биологийн нөхөн сэргээлтэд 168,5м³ ус хэрэглэсэн.

2023 оны уурхайн нийт ус хэрэглээ

Баяжуулалт, м ³	Унд ахуй, м ³	Тоос дарах, м ³	Биологийн нөхөн сэргээлт, м ³	Нийт ус хэрэглээ, м ³
114965,7	6806,25	4050	168,5	125990,5

2023 онд уурхайд нийтдээ 125990,5 м³ ус хэрэглэсэн ба усны хэрэгцээг гадаргын уснаас хангаж ажиллалаа.

➤ **Цахилгаан хангамжийн үүсвэр**

Галтын амны алтны шороон орд нь дэд бүтэц сайн хөгжсөн бүс нутагт орших бөгөөд төвийн эрчим хүчний эх үүсвэрээс өөрийн хөрөнгөөр салаалуулан өндөр хүчдлийн шугам татан авсан тул түүнийгээ ашигласан.

1.3. Тухайн оны уулын ажил гүйцэтгэлийн мэдээ

Төслийг хэрэгжүүлэгч "Ай Би Би Ай" ХХК нь Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших "Галтын ам"-ны алтны шороон ордыг Монгол Улсын хууль, дүрэм журмын хүрээнд эдийн засгийн хувьд үр ашигтай, байгаль орчинд ээлтэйгээр уурхайлалтын үйл ажиллагаа явуулж улмаар улс, орон нутгийн эдийн засгийн өсөлтөнд бодитой хувь нэмэр оруулах, үйлдвэрлэлийн хаягдал багатай шинэ техник технологи, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны шинэ дүрэм журам нэвтрүүлэх, орон нутгийн ард иргэдийг ажлын байраар хангах, уурхайн хаалт, нөхөн сэргээлтийг бүрэн хийх, орон нутагт хүлээлгэн өгөх зэрэгт энэхүү төслийн зорилго оршино.

Төсөл хэрэгжиж буй бүс нутаг нь ашигт малтмал олборлолтын үйл ажиллагаа явагдаж байгаа нутаг юм. XV-019220 тоот хайгуулын тусгай зөвшөөрөл бүхий "Доргонот, Улаан ухаа" талбайд “Алтандорнод Монгол” ХХК 2005-2006 онуудад явуулсан эрлийн ажлын үр дүнгээр алтны шороон хуримтлал бүхий хэд хэдэн хэсэг ялгаснаас “Ай Би Би Ай” ХХК нь 2015-2016 онуудад Галтын амны дээд хэсгийн алтны шороон орд, Туул дэнжийн алтны шороон хуримтлал гэсэн хоёр хэсэгт геологи хайгуулын ажлыг явуулж, өрөмдлөгийн торыг нягтруулан судалж улмаар ордын нөөцийг бодитой В зэргээр, илрүүлэгдсэн баялаг Р1 зэрэгт хамааруулан тооцоолсон.

2018 онд нарийвчилсан хайгуулын ажил явуулж ЭБМЗ-өөр нөөц батлуулан 2020, 2023 онд ТЭЗҮ батлуулсан. Уг ТЭЗҮ-ээр 5 жил ашиглахаар төлөвлөгдсөн ба 2023 онд уг ордын Галтын амны гүний давхарга ХШ 70-94 хэсгийн В-1, С-1 блокууд болон 2023 онд батлагдсан Галтын амны алтны шороон ордын ХШ94-100 хэсгийн С-1, В-1, В-2, В-3 блокуудыг бүрэн олборлосон. Уурхайн олборлолтонд нийт 21,7 га талбай өртсөн.

Уурхайн олборлолтын талбайгаас 65,1 мян.м³ өнгөн хөрс, 7397,5 мян.м³ хучаас хөрс хуулан 120,85 мян.м³ элс олборлон баяжуулж, химийн цэврээр 217,67 кг алт олборлосон.

Галтын амны дээд хэсгийн алтны шороон орд нь 2023 оны 3-р сараас эхлэн хоногт 2 ээлжээр ажилласан бөгөөд ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байсан.

Ил уурхайн уулын ажлыг тээвэрлэлтийн системээр экскаватор, автосамосвалын хослолын ашиглалтын системээр гүйцэтгэсэн.

Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг 4,8 га талбайд хийж комисст хүлээлгэн өгсөн.

Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг 1,0 га талбайд олон наст ургамлын үр тариалан хийж уг талбай дээрээ тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд 1800 ширхэг чацарганы мод тарьсан. Тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд таригдсан 1800 ширхэг мод 2,2 га талбайг эзэлж байгаа болно.

Мөн түүнчлэн Нөхөн сэргээлт 2024 аяны хүрээнд Заамар сумын Баянголын аманд 5,0 га талбайд дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

1.4 Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний биелэлтийн зорилго

“Ай Би Би Ай” ХХК-ийн Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын амны дээд хэсэг”-ийн алтны шороон ордыг ашиглах явцад байгаль орчинд учруулж болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг тодорхойлох, сөрөг нөлөөллийг багасгах болон арилгах үйл ажиллагаа, түүнд шаардагдах зардлыг төлөвлөсөны дагуу, сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар зөвлөж боловсруулахыг зорьсон болно.

Ил уурхайн олборлолтын явцад байгаль орчинд тодорхой хэмжээний сөрөг нөлөө үзүүлдэг. Ил уурхайн олборлолтын явцад анхаарах гол зүйл бол ил уурхайн олборлолтын явцад үйл ажиллагааг технологийн дагуу гүйцэтгэх, ил уурхайн ойр орчмын хөрс, ургамлан бүрхэвчийг хамгаалах явдал юм. Иймээс байгаль орчны

менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуух ажуудыг хангаж ажилласан болно.

2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Төслийн үйл ажиллагаанаас үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс дараах арга хэмжээг хэрэгжүүллээ.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн ажлуудаас төлөөлүүлэн дурьдваас.

Төлөвлөлт	Хэрэгжилт	Нийт зардал, сая.төг
Унд ахуйн болон үйлдвэрлэлд ашиглагдаж буй ус, үйлдвэрлэлээс гарсан уснаас тус шинжилгээ авахуулж, хариу арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх	Ундны уснаас 3 удаа, технологийн уснаас 3 удаа дээж авч шинжлүүлсэн. Шинжилгээний үр дүн хэвийн гарсан бөгөөд шинжилгээг хавсаргав.	1,5
Баяжуулах хэсэгт ашиглагдах угаах төхөөрөмжийн ус зарцуулалтыг хянан аль болох бага хэмжээнд байлгаж, элсийг сайтар ангилан ялгах	Элс олборлолтын үед элсний дээжлэлтийн ажлыг байнга хийж ангилан ялгаж байв. Элсэн дэх агуулгагүй үеийн зузааныг 0,4м-ээс хэтрүүлэлгүй ангилсан.	1,3
Баяжуулах хэсгийн нуурын нэвчилт, ууршилтыг бага хэмжээнд байлгах	Нуурыг лаг шавраар доторлох, бага талбайд нуур байгуулах ажлыг хийж гүйцэтгэв.	0,8
Шилийн сар, шонхор зэрэг махчин шувуудын үүр оромж, ангуучлах нутаг, тэдгээрийн идэш тэжээл бологч амьтдын элбэгшил, байршил нутаг зэргийг харгалзан хиймэл үүр барьж өгөх	2 ширхэг шувууны үүр хийж ууланд байрлуулсан.	0,2
Олон салаа зам гаргахгүй байх,	Уурхай, баяжуулах хэсэг, ажилчдын	1,3

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

гаргасан төв замаа салхитай үед услаж ургамал, амьтанд нөлөөлөх нөлөөллийг бууруулах	хотхонг холбосон уурхайн төв замыг барьж шаардлагатай үед усалж байв.	
Ухашуудыг тойруулан хашиж амьтан орохоос сэргийлэх	Уурхайн хүрээг тойруулан эмжих байдлаар зурвас хөрсний овоолго байршуулсан.	0,5
Ажилчдыг хууль бусаар ан хийхгүй байхыг анхааруулах, сургалтанд хамруулах, хяналт тавих	Үйл ажиллагаа эхлэх үед бүх ажилчдын дунд сургалт явуулж ухуулан сурталчлах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.	Үйл ажиллагааны зардал
Салхи ихтэй үед хөрс хуулах, ачиж тээвэрлэх үйл ажиллагааг хязгаарлах	Салхи, хуурайшилт ихтэй өдрүүдэд зам усалгааг байнга хийж байсан ба салхи ихтэй үе үйл ажиллагааны туршид бага байсан.	0
Дотоод замыг салхи ихтэй, хуурайшилттай өдрүүдэд 2-4 л/м ² нормоор услаж байх,		1,3
Машин техникийн яндангаас ялгарах хорт утааг стандартын түвшинд байлгах	Манай уурхай сүүлийн үеийн дэвшилтэт техник, машин механизмыг үйл ажиллагаандаа ашиглаж байгаа ба нийт машин механизмууд 2017 оноос хойш үйлдвэрлэгдсэн. Иймээс хорт утааны ялгаралт стандартын түвшинд байх үндэслэлийг бий болгож байгаа юм.	0
Олборлолт явуулах, хөрс хуулах, овоолго хийх, баяжуулах үйлдвэр байгуулах, эргэлтийн усан сан барих зэргээр газар эвдэх бусад үйл ажиллагааг эхлүүлэхийн өмнө өнгөн хөрсийг 0.3-0.5м зузаантайгаар хуулж овоолго	Тайлант 2023 онд нийт 65,1 мян.м ³ шимт хөрс хуулсан.	Үйл ажиллагааны зардалд оруулж тооцов.

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

байгуулан стандартын дагуу хадгалах		
ШТМ-ын хадгалалт, хамгаалалтыг сайн байлгаж хөрсийг бохирдуулахгүй байх	ШТС болон засварын газар орчмын шимт хөрсийг хуулж 0,5м зузаантай хайрган хучилт хийсэн бөгөөд тохиолдлоор асгаралт үүссэн нөхцөл тэр даруйд нь хуулж аван оронд нь цэвэр хайрган хучилтыг хийдэг.	3,2
Нийт зардал, сая.төг		10,1

3. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

Галтын амны шороон ордын нөхөн сэргээлтийг “Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт, Техникийн ерөнхий шаардлага MNS5917:2008”, “MNS 5916:2008 Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт”, “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5918:2008” стандартын шаардлагад нийцүүлэн БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 03 дугаар сарын 30-ны өдрийн А-138 дугаар тушаалаар батлагдсан “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”-ын дагуу гүйцэтгэнэ.

2023 онд 21,7 га талбай олборлолтод өртсөн. Уулын ажил дууссаны дараа олборлолтонд өртсөн талбайг дотоод овоолгоор түрж тэгшлэн хэлбэршүүлэх ба нөхөн сэргээлтийн ажлын хэмжээ, түүнд зарцуулагдах зардал, биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбайн хэмжээ болон зардлыг доорх хүснэгтэнд үзүүлэв.

2023 оны нөхөн сэргээлтийн ажил

Үзүүлэлт	Төлөвлөлт	Гүйцэтгэл	Зардал, сая төг
Техникийн нөхөн сэргээлт, га	2,0	4,8	172,8
Биологийн нөхөн сэргээлт, га	1,0	1,0	3,8
Тэрбум мод, ш	1000	1800	9,5
Нийт			186,1

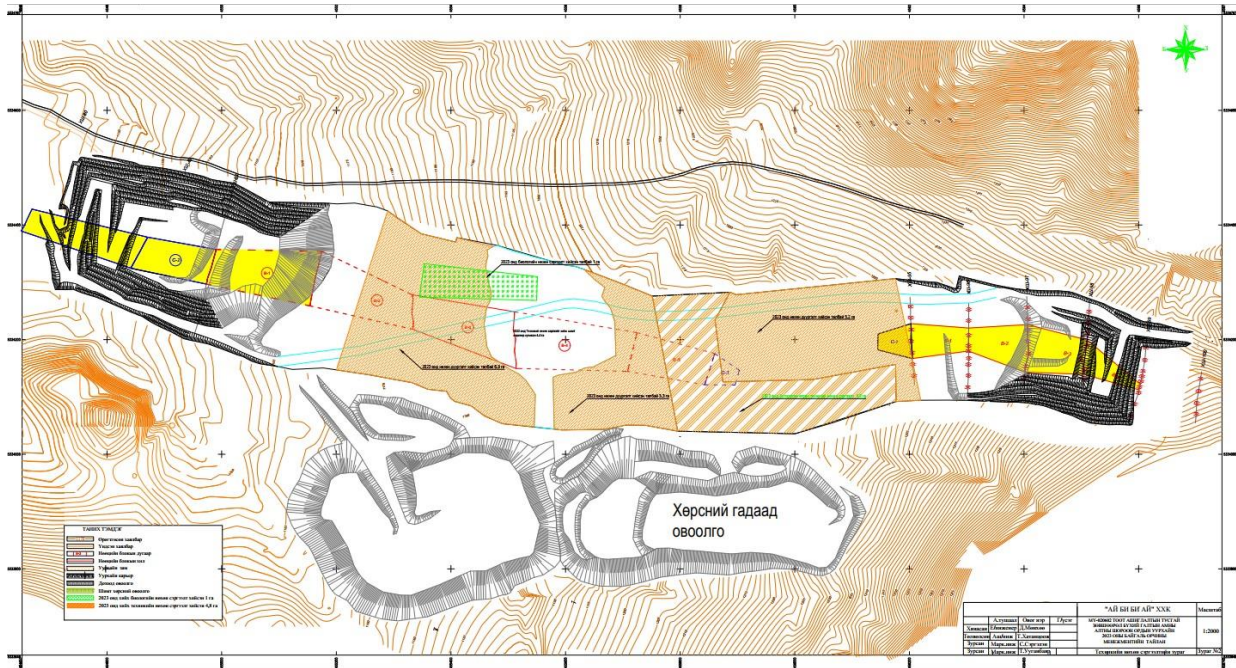
Уурхайлалт эхлэхийн өмнө турхайн жилд нөлөөлөлд /олборлолтонд өртөх хөрсний овоолгод дарагдах, тунаах нуурын зориулалтаар ухах/ өртөх талбайн шимт хөрсийг хуулах, шимт хөрсний овоолго үүсгэх

- Хөрсний гадаад болон дотоод овоолго үүсгэх
- Дотоод, гадаад овоолгоор ухагдсан сул орон зайг нөхөн дүүргэх
- Нөхөн дүүргэсэн болон гадаад овоолгын талбайг тэгшлэх, хэлбэршүүлэх, нягтаршуулах
- Эргэлтийн усан санг хуурайшуулах, хурдас чулуулгаар дүүргэх, тэгшилж хэлбэршүүлэх
- Бусад нөлөөлөлд өртсөн талбайг түрж тэгшлэх
- Тэгшлэлт, техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг шимт хөрсөөр хучих
- Шимт хөрсөөр хучсан талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийх
- Уурхай хаагдсаны дараа хяналт шинжилгээ, хянан магадлагаа хийх зэрэг болно.

Шимт хөрсийг хадгалахдаа уурхайн ашиглах хэсгийн гадна талд шимт хөрсний овоолго үүсгэн “MNS 5916:2008 Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” стандартын дагуу хадгална. Олборлолтонд өртөх талбайн шимт хөрсийг жил бүрт нь хуулах ба хуулсан шимт хөрсөө тухайн жилдээ эсвэл дараагийн жилд нөхөн сэргээлтэнд ашиглана.

Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын хувьд 1,0 га талбайд олон наст ургамлын үрээр тариалалт хийсэний зэрэгцээ ерөнхийлөгчийн зарлигийн хүрээнд хийгдэж буй тэрбум мод тарих ажлын хүрээнд 1800 ширхэг чацарганы мод тарих ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

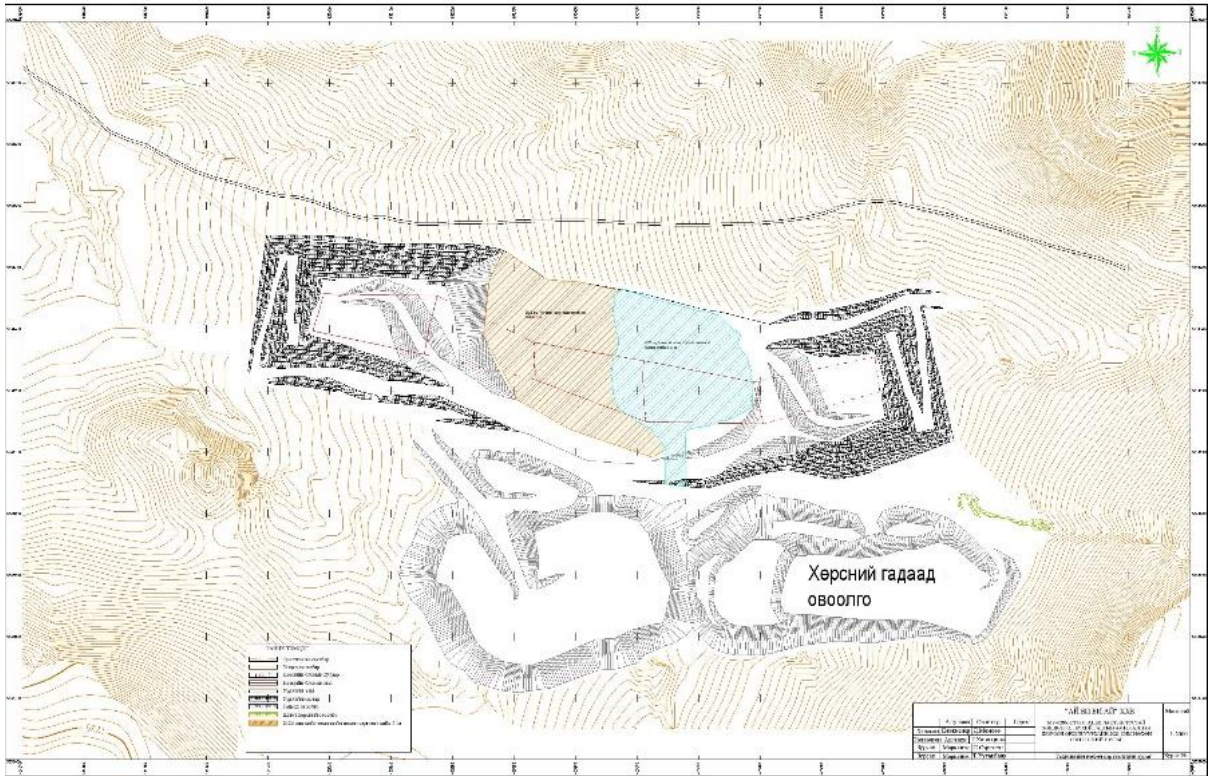

Зураг №3 1 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн зураг

Уурхайн техникийн нөхөн сэргээлтийн дотоод овоолгоор дүүргэлт хийх замаар 4,8 га талбайд хийсэн.

Зураг №3 Хөрс хуулалтын ажил Дотоод овоолгоор дүүргэлт хийж байна.

Зураг №4 Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн зураг / Цэнхэрээр тэмдэглэсэн /

4. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Төв аймгийн БОАЖГ-аас Заамар сумын Хайлааст багийн нутаг Баянголын аманд уулын ажилд өртөж эзэнгүй орхигдсон 5,0 га талбайд дүйцүүлэн хамгааллын ажил хийлгэхээр координат зааж өгсөн. Энэ ажлын хүрээнд 2023 оны 10-р сард дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг D-8 бульдозер-1ш, WA600 авто ачигч 1ш, 160-k автогредер-1ш зэрэг техникүүдээр хийж гүйцэтгэлээ.

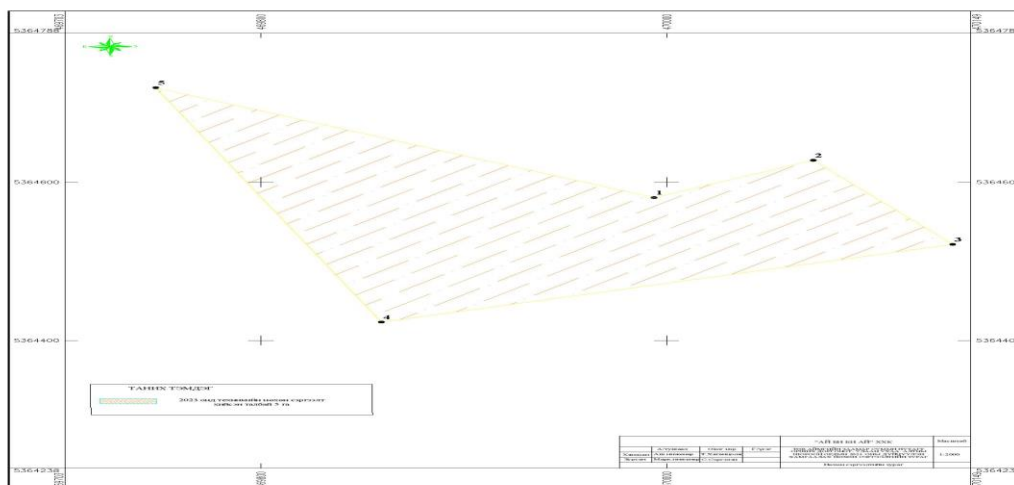
Уг ажилд “Ай Би Би Ай” ХХК-ны зүгээс 5 оператор 1 маркшейдр инженерийн бүрэлдэхүүнтэй ажилласан бөгөөд дүйцүүлэн хамгаалахын ажлын хүрээнд хийгдэж буй нөхөн сэргээлтийн зардалд нийт 57.565 төгрөг зарцуулсан болно.

Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын зардлын задаргаа:

№	Техникийн нэрс	Түлш /л/	Зардал, сая.төг
---	----------------	----------	-----------------

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

1	D-8 бульдозер	4480	15.68
2	160К-Автогрейдер	2340	8.19
3	WA600 автоачигч	2170	7.595
4	Ажилтны цалин	-	9.4
5	Трайлер	зөөвөрлөсөн	6.0
6	Урсгал зардал	Хоол унаа, Тослох материал	10.7
Нийт зардал			57.565

Зураг №5: Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд хийгдэж буй нөхөн сэргээлтийн фото болон ажлын зурагнууд.

5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Тайлант 2023 онд Хайлааст багийн малчин өрхүүдэд нийт 36.0 сая төгрөгийн малын тэжээл, өвс, ногоон тэжээл хандив болгон өгсөнөөс гадна 2 айлд 55,0 сая төгрөгийн нөхөн олговор өгч нүүлгэн шилжүүлсэн.

6. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хэмжээнд 2018 онд археологи, палеонтологийн судалгааны ажлыг явуулж авран хамгаалах ажил хийгдсэн тул тайлант 2023 онд түүх соёлын өвийг хамгаалах талаар нийт ажиллагсдад сургалт зохион байгуулсан.

7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Төслийн хүрээнд олборлосон элсийг уурхайн талбайд скруберээр баяжуулна. Өөрөөр хэлбэл, ажилчид, инженер, техникийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчсөнөөс элдэв осол гарч, үйлдвэрлэлийн хэвийн ажиллагаа саатах, ажиллагсадын эрүүл мэнд хохирох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах, тахир дугуу болох, хүний амь нас эрсдэх зэрэг осол аваар гарч болзошгүй тул аюулгүй ажиллагааг анхаарч ажиллах шаардлагатай.

Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт

Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг
Түлшний агуулах, автомашин, ажилчдын байр, цахилгаан үүсгүүр бүхий газруудад гал түймэр гарах магадлалтай. Мөн хаврын хуурайшилт ихтэй өдрүүдэд тамхины цог зэргээс хээрийн түймэр гарч болзошгүй	Бүх ажилчдыг гал түймэр унтраах компанийн дотоод сургалтад хамруулсан	1,5
	Гал унтраах багаж хэрэгслийг шаардлагатай газруудад байрлуулсан.	0.5
	Гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж, шаардлагатай газруудад нүдэнд харагдахуйц газруудад байрлуулсан.	0.1
Ажилчид бэртэх, эрүүл мэнд хохирох, амь нас эрсдэх, уурхайн үйл ажиллагаа саатах, тоног төхөөрөмж эвдэрч гэмтэх	Ажилчдыг ээлжинд гарахын өмнө өдөр бүр аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаанд хамруулдаг.	-
	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн төвийн мэргэжилтнүүдтэй хамтран	0,2

	нийт ажилтан ажиллагсдад аюулгүй ажиллагааны сургалт зохион байгуулсан.	
Жолооч нарын санамсар болгоомжгүй үйлдлээс машин техникүүд мөргөлдөх, хүн амьтан дайрах, мөргөх зэргээр гэмтээж бэртээх гэх мэт осол аваар гарах	- Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулах, - Анхааруулга, замын тэмдэг тэмдэглэгээг шаардлагатай газруудад байрлуулах	-
	Жолооч бүрийг даатгалд хамруулах	0.5
	Машины кабин бүрт эмийн сан, галын хор байрлуулах зэрэг ажлуудыг хийсэн.	
Нийт зардал, мян.төг		2,8

Гал түмэр:

Уг нутаг дэвсгэр нь гал түймэрийн аюул осол ихтэй бүс нутагт хамаарах бөгөд хавар, намрын улиралд салхи, шуурга ихтэй байдаг учир ил задгай газарт гал гарахаас болгоомжлох нь чухал.

Уурхайн жил бүрийн уулын ажлын төлөвлөгөө болон аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөндөө галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тусгаж гал унтраах багаж хэрэгсэлээр хангаж ажилладаг. 2023 онд гал түймрийн болзошгүй аюулын талаар компаний зүгээс шаардлагатай арга хэмжээнүүдийг түргэн шуурхай авч ажилласан.

Зураг №6. Галын булан болон Галын сургалт явуулж байгаа нь

Хөрс:

Хөрсийг химийн бодисоор бохирдуулах, шатах тослох материалыг ил задгай асгахгүй байх зэрэгт анхаарч ажилласан. Шатах тослох материалын хадгалах агуулах, засвар үйлчилгээний талбай, хаягдал тос, тосон бүтээгдэхүүний агуулах зэргийг үер ус, галын аюулд өртөхөөргүй газарт сонгон байгуулсан.

Шатах тослох материал, хаягдал тос-тосон бүтээгдэхүүний агуулах зэрэгт санамсаргүй тохиолдлоор асгарахаас урьдчилан сэргийлж сануулга, самбар, тэмдэг, тэмдэглэгээ байрлуулж, тусгайлан сургалт явуулсан болно. Мөн сэрдэлийн үед хэрэглэх эд материал, элс хайрга, галын аюулгүйн булан байгуулж, онцгой бүсийн тусгай тэмдэг тэмдэглэгээг байрлуулж ажиллаа. Уурхайн бүсэд хөрсний дээж авхуулж химийн шинжилгээ хийлгэсэн.

Хөрс чулуулаг болон ургамлын био давхаргын бүрхэвчийг гэмтээж хордуулахгүй байх ухамсарт суралцуулан ажиллаж байна.

Зураг №7: ШТМ материалыг битүүмжлэлтэй саванд хадгалж байгаа нь

Олон салаа зам хөрс эвдлэх аюултайг тооцож замын сүлжээг цэгцтэй болгож үйлдвэрийн технологийн замуудыг хийж, замуудын эхэнд анхааруулах тэмдэг тавьж тэмдэгжүүлсэн. Сургалт, сурталчилгааг тогтмол явуулж ажиллалаа.

Зураг №8: Замын тэмдэг тэмдэглэгээ

Зураг №9: Шөнийн ээлжинд ажиллахад уурхайн хананы нуралт болон зам талбайг гэрэлтүүлсэн гэрэлтүүлэг

"Галтын амны дээд хэсэг"-ны шороон ордод алт агуулсан баяжмалыг баяжуулахад усаар угаан хүндийн хүчний буюу гравитацийн аргаар баяжуулдаг учир ямар нэгэн химийн бодис ашигладаггүй эерэг онцлогтой. Иймд баяжуулах үйлдвэрт ямар нэгэн химийн бодис хэрэглээгүй болно.

8. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Уурхайн үйл ажиллагаа явагдаж эхлэхэд хог хаягдал гарснаар тухайн газар нутгийг бохирдуулах, мөн ажиллаж амьдарч байгаа ажилчид, нутгийн иргэдийн эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх магадлалтай тул дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэв.

Уурхайн хог хаягдлыг цэвэрлэх, зайлуулах, устгах, булах үйл ажиллагаа нь БОНБНУ-нд тусгасны дагуу, мөн Заамар сумын Хайлааст багтай гэрээ байгуулж ажилласан. Гэрээг хавсаргав.

Уурхайн хог хаягдлыг дараах байдлаар ангилсан. Үүнд:

1. Ахуйн хэрэглээний хог хаягдал
2. Шингэн хог хаягдал
3. Хатуу хог хаягдал

Ахуйн хэрэглээний хог хаягдал ажилчдын байрнаас гарах хог, цайны газраас гарах хаягдал, ажлын байрны хог, тосгоноос гарах хог хаягдлууд багтана. Ахуйн хэрэглээний хог хаягдлыг тусгайлан бэлдсэн битүүмжлэл сайтай савнуудад цаас, хуванцар, бусад зэргээр ялган ангилж, цаас хуванцарыг нь шатаах, гарсан үнс нурамыг нь бусад хог хаягдалтай төвлөрсөн хогийн цэгт хаядаг.

Зураг №10: Хог хаягдлын ангилгааны байдал

Шингэн хог хаягдалд: Уурхайн хүнд даацын машин механизмын засвар үйлчилгээ хийгдсний дараагаар сольсон тос масло, шүүр, ахуйн хэрэглээний бохирын ус гэх мэт хаягдал гарна. Техникийн засвар үйлчилгээг хийхдээ шингэнийг зориулалтын саванд тосж аван, шүүлтүүрийг хатуу хог хаягдал буюу төмрийн хаягдалд тусад нь байрлуулсан. Шингэн хаягдал буюу тос маслаг хувь хүн болон аж ахуйн нэгжид хэрэгцээгээр нь борлуулж худалдах, хүйтэн сэрүүний улирал эхлэхэд угаах төхөөрөмж болон механик цехийн зуухнуудыг халаахад ашигладаг байсан ба бусад хог хаягдлыг төвлөрсөн цэгт зохих журмын дагуу дарж булах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсэн.

Ахуйн хэрэглээний шингэн бохирын хаягдлыг цооног байгуулан түүнд зайлуулан ариутгалыг тогтмол хийж ашиглалтын хугацаа дуусахад ариутган дарж булшлах арга хэмжээг авна. Үүнээс гадна бие засах газрын битүүмжлэлийг сайн хийж, тогтмол ариутгал цэвэрлэгээ хийх арга хэмжээг авч ажилласан.

Хатуу хог хаягдалд:

Уурхайн механик цех, токарийн суурь машин, засвар үйлчилгээ хийгдсэн машин механизмаас гарах хатуу хог хаягдлууд орно. Иймд уулын тоног төхөөрөмж, засварын газар болон үйлдвэрлэлийн үүсэлтэй металл хаягдлыг тусгай талбайд ангилан цуглуулж,

тээвэрлэн борлуулахад бэлтгэн хураасан.

Зураг №11: Хаягдал төмөр, дугуй зэргийг тусад нь ялгасан байдал

Хотод түүхий эд авах цэгүүдэд тушааж байна.

Төслийн үйл ажиллагаанаас үүссэн хог хаягдлыг зайлуулахдаа дараахь дэс дарааллыг баримталж ажилласан

- Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь арилгах, бууруулах
- Хаягдал бүтээгдэхүүнийг дахин ашиглах (хэрэв шаардлагатай бол сэргээн зассаны дараа)

Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт

Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг
Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилах нь хог	Хог хаягдал ангилан ялгаж хаях зориулалттай хогийн савнуудыг ажилчдын хотхон, засварын	0,4

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

хаягдлыг дахин ялгах	газар, цайны газар зэрэг шаардлагатай газруудад тавих ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.	
	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж байх	-
Хог хаягдалаар хөрс, газрын доорхи ус бохирдож болзошгүй	Хог хаягдал түр хадгалах талбайг шимт хөрсийг нь хуулан хайргаар зузаан дэвсэлт хийж нэвчилт явагдахааргүй болгосон.	0,1
Төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдлаар хөрс, гадаргын болон газрын доорхи ус бохирдуулах сөрөг нөлөөтэй	Хуванцар сав, шил, лааз гэх мэт хаягдлыг 2-догч түүхий эд авах цэгт тушаахаар цуглуулж байгаа.	0,25
	Дугуйн хаягдлыг байгальд шууд хаялгүй тусгай талбайд цуглуулж байгаа.	0,1
	Автомашинны сэлбэг, төмрийн хаягдлыг тусгай талбайд цуглуулж байгаа.	0,2
	Хөрс шатах тослох материалаар бохирдсон тохиолдолд бохирдсон хэсгийг ялган авч саармагжуулдаг.	0,3
	Боломжтой хог хаягдлыг дахин ашиглах зарчмаар ажилладаг. Үүний нэг нь хаягдал цаасыг гал түлэхэд ашиглах, принтерийн хорыг дахин цэнэглэж ашиглах, хаягдал төмөр, сэлбэгийг сэлгэн засаж ашиглах гэх мэт	-
Ахуйн аюултай хог хаягдал болон шатах тослох материалаар хөрс, газрын доорхи ус бохирдож болзошгүй	Хэрэглэсэн батерей, принтерийн хор гэх мэт ахуйн аюултай хог хаягдлыг уурхайн талбайд битүүмжлэл сайтай хадгалах	-
	Уурхайгаас гарсан ажилласан тос тосолгоо, шатах тослох материалыг тусгайлан битүүмжлэл сайтай саванд хуримтлуулан хаягдал тос боловсруулах “Хай Би Ойл” үйлдвэрт нийлүүлдэг.	1,3
Ажилчид санаатай болон санамсаргүйгээр ил задгай хог хаях	Уурхайн ажилчдад өөрсдийн үйл ажиллагаанаас үүссэн хог хаягдал, түүнийг хэрхэн ангилан ялгах, боломжтойг дахин ашиглах талаар сургалт явуулдаг.	0,2
Нийт зардал, мян.төг		2,85

9. Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

Тухайн төслийг хэрэгжүүлснээс үүдэн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тухай бүр илрүүлэх, бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдал, шинээр үүсэн бий болсон нөхцөл байдалд ажиглалт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг “орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр” гэх бөгөөд тайлант 2023 онд ундны усны шинжилгээг 3 удаа, технологийн усны шинжилгээг 3 удаа, хөрсний шинжилгээг 3 удаа, агаарын шинжилгээг 1 удаа хийлгүүлсэн. Дээрх шинжилгээнүүдийн хариу хэвийн гарсан бөгөөд шинжилгээний үр дүнг хавсралтаар оруулав. Энэ ажилд нийт 4,7 сая төгрөг зарцуулсан.

10. Аймаг, нийслэлийн засаг даргын шаардлагаар биелүүлсэн арга хэмжээ

“Галтын ам”-ны алтны шороон ордыг ашиглах төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчинд үзүүлэх болзошгүй болон голлох сөрөг нөлөөллийг тогтоож, технологийн шийдлийг зөв сонгон хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зайлшгүй дагаж мөрдөх байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр зэргийг уурхай ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэл дээр үндэслэн холбогдох хууль эрхийн бичиг, норм дүрэм, стандарт, заавар журам зэргийн дагуу ажилласан.

11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгээр үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах боловч төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд байна. Байгаль орчны асуудал нь зөвхөн байгаль орчны ажилтан, мэргэжилтэнүүд анхаарал хандуулах биш захирлаас эхлээд тогооч, цэвэрлэгч, жолооч гээд уурхайн бүхий л ажилтануудын анхаарал хандуулах чухал асуудал юм.

Тайлант жилд Байгаль орчны аудитын ажлыг мэрэгжлийн байгууллагаар хийлгэж зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт

Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг
---	---------------------------------

БО-ны асуудлыг хариуцан ажиллах үүргийг уурхайн ИТА-нуудад үүрэг болгож, хэрэгжилтийг ханган ажилласан.	0,3
Үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө БО-г хамгаалах талаар нийт ажилчдад сургалт зохион байгуулсан.	0,2
БО-ныг хамгаалах талаар хийсэн ажлаа орон нутгийн засаг захиргаанд тайлагнах	0,2
БО-ны аудит хийлгэсэн	9,0
Орон нутгаас тавьсан санал хүсэлтийг харилцан тохиролцож шийдвэрлэж байх гэж тусгасны дагуу Нийгмийн хариуцлагын гэрээний хүрээнд Заамар сумын гутлын үйлдвэрээс ажлын гутал 21,7 сая төгрөгөөр авсаны зэрэгцээ Заамар сумын төвийн 1 км замыг бариулсан.	1021,7
Нийт, сая.төг	1031,4

12. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт

Уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгах, байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэх, тогтвортой уул уурхайг дэмжих үүрэг хүлээсэн бөгөөд ажилчид, орон нутгийн иргэд болон бусад сонирхогч талуудад төслийн байгаль орчны бодлого үйл ажиллагааг нээлттэй болгох, ажил хэрэгч харилцааг дэмжих үүднээс төслийн БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнадаг.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө хэрэгжилтийн зардал

№	Арга хэмжээ	Зардал, сая.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	10,1
2	Нөхөн сэргээлт	186,1
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	57,565
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ	91,0
5	Түүх,соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ	0
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	2,8

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Галтын ам”-ны алтны шороон ордын 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	2,85
8	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	1031,4
9	Орчны хяналт шинжилгээ	4,7
10	БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах	1,0
	Нийт зардал, мян.төг	1387,515

Тус уурхай нь 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт, хэрэгжилтэд нийтдээ 1387,515 сая төгрөгийг зарцуулсан.

Дүгнэлт

2023 онд “Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших Галтын амны дээд хэсгийн” алтны шороон орд нь үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаандаа “Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр”-ийн дагуу нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийх, мөн анги тосгоны эрүүл ахуйг сайжруулах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн ба ил уурхайн тоосжилт хөрсний эвдрэлийг бууруулах зэрэг олон ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

Үүнд:

Уул уурхайн үйл ажиллагааны үр дүнд эвдрэлд орсон газруудыг хуучин төрхөнд нь дөхүүлэх үүднээс баталсан стандартын дагуу техникийн нөхөн сэргээлтийг явуулан, сөрөг нөлөөлөлийг багасгах урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн.

Уурхайн олборлолтын явцад хөрс хуулалтын ажлыг уулын ажилтай уялдуулж тээвэртэй системээр дотоод овоолгоор ашиглагдсан орон зай руу хийж нөхөн сэргээлтийн ажлыг гүйцэтгэж байсан.

Нийт 4,8 га талбайд техник, 1,0 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт, 2,2 га талбайд 1800 ширхэг чацарганы мод тарьсан бөгөөд байгаль орчны төлөвлөгөөний биелэлтийн зардлын дүн 1387,515 сая төгрөг байгаа бөгөөд зардал нь үйлдвэрлэлийн зардлын түлш шатхуун, цалин хөлс, урсгал зардал гэх мэт зардлаар тооцогдон гүйцэтгэгдсэн болно.